

**UCHWAŁA NR XLVIII/360/2023
RADY GMINY GAĆ**

z dnia 22 czerwca 2023 r.

**w sprawie przyjęcia gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób
doznających przemocy domowej na lata 2023 – 2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 oraz z 2023 r. poz. 535 i 289),

Rada Gminy Gać uchwala, co następuje

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2027, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gać

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Lesław Stańko

Załącznik do uchwały Nr XLVIII/360/2023

Rady Gminy Gać

z dnia 22 czerwca 2023 r.

do uchwały nr

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ DLA GMINY GAĆ

I. PODSTAWY PRAWNE

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2027 został opracowany i będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego,
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gać na lata 2022 – 2027,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2023.

Opracowany dokument skorelowany jest z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

1. Definicja przemocy

Przemoc domowa jest problemem złożonym i ma wiele definicji. Powszechnie traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki prowadzący do jej fizycznej, a także psychicznej szkody. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domowa to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;”.

Istotą przemocy domowej jest nierównowaga sił i władzy pomiędzy członkami rodziny oraz wykorzystywanie przez sprawcę przemocy swojej przewagi, fizycznej bądź psychicznej, nad ofiarą. Rodzina w warunkach każdego społeczeństwa stanowi podstawową i wszechstronną formę życia społecznego, zaspokajającą podstawowe potrzeby ludzkie. Jest ona najważniejszym środowiskiem

w życiu człowieka, kształtującym jego osobowość, poglądy, system wartości. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny oparte na miłości i zrozumieniu. Kiedy następuje dezorganizacja, rodzina nie jest w stanie realizować swoich podstawowych funkcji i zadań, role w rodzinie ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi. Uwzględniając wzajemnie relacje panujące w rodzinie można na tej podstawie wyróżnić: przemoc rodziców wobec dziecka, przemoc wobec partnera, przemoc wobec osób starszych w rodzinie.

1. Rodzaje i typy przemocy

Wyróżnia się następujące formy:

1. **Przemoc fizyczna** – nazywana również gorącą, to każde agresywne zachowanie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (m.in. popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, użycie przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia).

2. **Przemoc seksualna** – wymuszanie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy.

3. **Przemoc psychiczna** – nazywana również zimną, to umyślne agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące u ofiary zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżanie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in. wyśmiewanie, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzenie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, stosowanie gróźb, szantażowanie).

4. **Przemoc ekonomiczna** – przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadzą do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka).

5. **Zaniedbanie** – stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Formy przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno. Osobami doświadczającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne, ale bywają też nimi mężczyźni. Aby lepiej zrozumieć zjawisko przemocy w rodzinie należy również rozważaniami objąć inne aspekty przemocy. J. Mellibruda (1997) wyróżnia dwie jej formy, tzw. typy przemocy wewnątrzrodzinnej:

Przemoc gorąca - gorącą przemoc mogą powodować negatywne i intensywne przeżycia związane z frustracją, zablokowaniem jakiś dążeń, z niespełnianiem pragnień i oczekiwań. Pojawia się agresywna reakcja na stres, która nie zostaje powstrzymana i kieruje się przeciw członkowi rodziny. Istotnym czynnikiem bywa przekonanie sprawcy o niezdolności ofiary do obrony i poczucie własnej bezkarności. Słabość ofiary wynika z przewagi fizycznej sprawcy lub okoliczności, w których sprawca uzyskuje władzę psychiczną. Towarzyszy mu wtedy poczucie, że „może sobie na wiele pozwolić”. Przejawia się ona w postaci napadów furii, złości, wyładowań emocjonalnych. Jest to przemoc naładowana agresją, występująca zwykle w afekcie. Towarzyszą jej bogate formy ekspresji (krzyki, gwałtowne zadawanie bólu, wyzwiska).

Przemoc chłodna - przemoc chłodna wydaje się znacznie spokojniejsza, choć czasem jest to spokój pozorny, skrywający silne emocje, ale skutecznie tłumione i kontrolowane. Polega na realizowaniu przez sprawcę specyficznego scenariusza zapisanego w jego umyśle, a czasem również w obyczajach i środowiskowej kulturze. Człowiek realizujący taki scenariusz przemocy, zmierzając do jakiegoś celu jest gotowy do wtargnięcia na wewnętrzne terytorium psychiczne swego dziecka lub współmałżonka. Znajduje dlatego usprawiedliwienie nawet wtedy, gdy jest świadomy cierpienia, które spowodował. Przemoc taka jest narzędziem oddziaływania zmierzającego nieraz do wzniosłych celów, które uzasadniają bolesne dla bliskiej osoby środki. Jednym ze szczególnie ważnych źródeł przemocy jest skrywane i dotkliwe poczucie niemocy,

impotencji fizycznej lub psychicznej, które sprawca stara się zagłuszyć, a czasem zanegować poprzez akty przemocy.

3. Fazy cyklu przemocy.

Aby móc lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc, a ofiarą. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonej, zauważalnej prawidłowości. Istnienie tych cykli pozwala także lepiej wyjaśnić proces wiktylizacji (stawania się ofiarą, traktowania siebie jako ofiary) osób doznających przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczony bezradności. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

1. **Faza narastania napięcia** – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe,

2. **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych,

3. **Faza miodowego miesiąca** – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

III. ADRESACI PROGRAMU

Program jest skierowany do mieszkańców Gminy Gać, w szczególności do tych, którzy są uwięzieni w przemoc jako ofiara, sprawca przemocy lub świadek przemocy.

IV. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE GAĆ

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2027 jest kontynuacją działań podjętych w ramach realizacji programu na lata 2018-2022. Istotnym elementem Programu jest koordynacja działań podejmowanych przez Gminę na rzecz osób doznających przemocy oraz osób stosujących przemoc. Podejmowane dotychczas działania potwierdzają ich skuteczność zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy jak również w sferze działań prewencyjnych. Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie, z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji. Trudno ocenić skalę przemocy w rodzinie, najlepiej obrazują ją statystyki, opracowane na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego zebrane w ramach prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby założonych Niebieskich Kart w latach 2018-2022.

Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2018– 2022.

Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego				
2018	2019	2020	2021	2022
12	7	8	4	3

Źródło opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Gać

W latach 2018 - 2022 zostało łącznie założonych i przekazanych do przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego 34 karty, w tym:

- 33 Niebieskich Kart zostało założonych przez Policję,
- 1 Niebieska Karta została założona przez pracownika socjalnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Powyższe dane liczbowe nie oddają w pełni obrazu przemocy na terenie Gminy Gać. Zjawisko to jest powszechne, jednak nie zawsze jest ujawniane, co utrudnia rozpoznanie i przeciwdziałanie jej. W ostatnim czasie zauważalna jest tendencja spadkowa osób szukających wsparcia i pomocy w sytuacjach przemocy domowej dlatego też, liczba Niebieskich Kart maleje. Prowadzone działania lokalne jak i ogólnopolskie powodują zmiany świadomości społecznej i z jednej strony zwiększa się gotowość domniemych ofiar przemocy do ujawniania takich spraw, a z drugiej wiążą się z większym profesjonalizmem przedstawicieli służb zobowiązanych do podejmowania interwencji i udzielania pomocy.

Ofiary przemocy :

Grupą najczęściej doświadczającą przemocy na terenie gminy Gać były kobiety – 33 przypadki. Jako najczęściej występujące formy przemocy wskazane zostały przemoc psychiczna oraz fizyczna.

Zjawisko przemocy wobec mężczyzn zostało określone na poziomie 1 przypadku, z czego jedynymi formami przemocy była przemoc fizyczna i psychiczna.

Nie było wskazanych dzieci jako ofiary przemocy.

V. WSTĘPNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

1. Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369 oraz z 2021 r. poz. 794 i 803) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277, z 2020 r. poz. 1492 oraz z 2021 r. poz. 41 i 694), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

2. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej

Lokalny system przeciwdziałania przemocy domowej- zespół instytucji w środowisku lokalnym działających na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy, wraz z ich potencjałem kadrowym, kompetencyjnym, wiedzą i umiejętnościami pomocy i wsparcia, procedurami postępowania, zasobami rzeczowymi i finansowymi, wzajemnie ze sobą współpracujących w sposób koordynowany.

Elementy lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej:

- Zasoby instytucjonalne- instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy domowej wraz z potencjałem organizacyjnym;
- Zasoby ludzkie- specjaliści z różnych dziedzin;
- Instrumenty pomocowe i sieć wsparcia;
- Zespół Interdyscyplinarny o znaczeniu strategicznym i zadaniowym;
- Diagnoza zjawiska przemocy w środowisku lokalnym- skala problemu, mapa zasobów i potrzeb;
- Niniejszy Program

3. Cele tworzenia i rozwijania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej:

- Ograniczenie zjawiska przemocy domowej;
- Podniesienie skuteczności interwencji wobec przemocy;
- Rozwój oferty pomocowej dla rodzin uwikłanych w przemoc;
- Integracja działań instytucji wobec problemu przemocy w rodzinie;
- Rozwój wiedzy, kompetencji, umiejętności reagowania wobec przemocy domowej;
- Podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat problemu przemocy domowej.

VI. ZASOBY GMINNE W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

1. Zasoby instytucjonalne Gminy:

- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaci;
- Placówki oświatowe;
- Placówki ochrony zdrowia;
- Organizacje pozarządowe i instytucje kościelne.

2. Mocne strony

- Dobrze przygotowana i stale udoskonalająca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodzin;
- Znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami;
- Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi;
- Poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym.

3. Słabe strony

- Niewystarczająca infrastruktura socjalna gminy;
- Brak wypracowanych systemów wspomaganie działań profilaktycznych;
- Brak spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin zagrożonych przemocą.

4. Zagrożenia:

- Słaba kondycja ekonomiczna rodzin ;
- Negatywne wzorce zachowań społecznych;
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- Problemy alkoholowe i psychiczne członków rodzin.

VII. KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Budowa lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy;
- Powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego;
- Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Gać;
- Tworzenie strategii interwencji dla osób doświadczających przemocy domowej;
- Budowanie systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej;
- Kształtowanie postaw społeczności lokalnej, wolnych od przemocy;
- Działania edukacyjne;
- Działania profilaktyczne;

- Działania informacyjne;
- Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej;
- Dostosowanie działań programu w zakresie interwencji, informacji, edukacji, budowania systemu i działań Zespołu Interdyscyplinarnego do projektowania zmian w przepisach prawnych.

VIII. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Przeciwdziałanie przemocy domowej, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona osób doznających przemocy domowej

Cele szczegółowe:

- Skuteczne i efektywne zwalczanie przemocy domowej;
- Zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i skutecznej pomocy;
- Zapewnienie interdyscyplinarnych szkoleń dla służb zajmujących się problemem przemocy;
- Zmiana postawy mieszkańców wobec przemocy domowej poprzez działania informacyjno- edukacyjne.

IX. MIEJSCE I CZAS REALIZACJI

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2027, będzie realizowany na terenie Gminy Gać.

Wdrożenie programu rozpocznie się po jego uchwaleniu przez Radę Gminy Gać i będzie kontynuowany do 2027 roku. Zadania zaplanowane do realizacji w ramach programu będą wdrażane w formie ciągłej.

X. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program finansowany będzie w zakresie posiadanych środków budżetu gminy, budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

XI. EWALUACJA

Program ewaluowany będzie poprzez sprawozdawczość dokonywaną w ramach wszystkich elementów systemu. Podstawowymi danymi służącymi do ewaluacji programu będą:

- Liczba „Niebieskich Kart”, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego;
- Liczba grup diagnostyczno-pomocowych powołanych w ramach procedury Niebieskie Karty”;
- Liczba udzielonych porad, konsultacji, ilość osób;
- Ilość i rodzaj przeprowadzonych działań profilaktycznych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gaci do dnia 31 marca składa sprawozdanie Wójtowi Gminy Gać z realizacji programu za rok poprzedni.

Przewodniczący Rady Gminy

Lesław Stańko